
ТВАРИННИЦТВО, КОРМОВИРОБНИЦТВО, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПЕРЕРОБКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

ANIMAL HUSBANDRY, FEED PRODUCTION,
STORAGE AND PROCESSING OF AGRICULTURAL PRODUCTS

УДК 636. 32/38. 082.23

DOI <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2025.145.2.25>

ОСОБЛИВОСТІ ПОКАЗНИКІВ ПРОДУКТИВНОСТІ ЯРОК ТАВРІЙСЬКОГО ТИПУ АСКАНІЙСЬКОЇ ТОНКОРУННОЇ ПОРОДИ З УРАХУВАННЯМ КІЛЬКОСТІ ЖИРОПОТУ

Любенко О.І. – к.с.-г.н.,

доцент кафедри технологій виробництва та переробки
сільськогосподарської продукції імені академіка В.Г. Пелиха,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
orcid.org/0000-0002-1057-4054

Корбич Н.М. – к.с.-г.н.,

доцент кафедри технологій виробництва та переробки
сільськогосподарської продукції імені академіка В.Г. Пелиха,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
orcid.org/0000-0002-0266-8181

Сучасні проблеми розвитку вівчарства висувають необхідність глибоких досліджень можливості вдосконалення існуючих порід овець, і в першу чергу оцінку племінних та продуктивних якостей овець. Завдяки таким підходам можна достатньо швидко досягнути вищих селекційних темпів прогресу за основними ознаками продуктивності.

Вибір показників та їх аналіз проведено за матеріалами бонітування ярок таврійського типу асканійської тонкорунної породи. Дослідні групи було сформовано з урахуванням показників кількості жиросодержання (відмінна, добра, задовільна) та їх походження (лінії 224, 369 та 0058).

Метою роботи було дослідження особливостей показників продуктивності ярок таврійського типу асканійської тонкорунної породи з урахуванням походження та кількості жиросодержання з використанням одержаних даних в селекційно-племінній роботі з породою.

Встановлено, що найвищу живу масу мали ярочки з відмінною кількістю жиросодержання (50,2 кг), що на 0,4–0,5 кг більше, ніж у тварин з доброю (II група) та задовільною (III група) кількістю жиросодержання. Певної закономірності переваги ярок за живою масою з урахуванням походження не виявлено.

Вихід митого волокна в дослідних групах становив 51,5–61,3 %, що відповідає породним нормам і залежить від походження тварин та кількості жиросодержання. Настриг митого вовни позитивно корелює з живою масою: у ярок з більшою масою зафіксовано вищий настриг. У першій групі він становив 3,3 кг, що на 0,1 кг (3,0 %) більше, ніж у II групі.

Найнижчий вихід митого волокна у першій групі виявлено у ярок лінії 369 – 58,9 %, що на 2,4 % менше порівняно з лінією 0058 і на 0,3 % – з лінією 224. Подібна тенденція спостерігалася й в інших групах.

Найбільшу довжину вовни також відмічено в першій групі ярок – 11,8–12,7 см. Різниця з другою групою склала 0,7 см (5,8 %), а з третьою – 0,3 см (2,5 %). Різниця за тониною вовни між аналізованим поголів'ям ярочок не виявлено. Вся вовна була тонкою і віднесена до 64 якості.

Ключові слова: жива маса, жиропіт, настриг митої вовни, фізико-механічні властивості вовни, ярки.

Liubenko O.I., Korbych N.M. Features of productivity indicators of Tavriysk type Askaniysk fine-corned breed herd with account for the amount of gyropot

Modern problems of sheep breeding development put forward the need for in-depth research into the possibility of improving existing breeds of sheep, and first of all, the assessment of breeding and productive qualities of sheep. Thanks to such approaches, it is possible to achieve higher breeding rates of progress in the main characteristics of productivity quite quickly.

The selection of indicators and their analysis was carried out based on the materials of the grading of the Tavrian type of the Ascanian fine-wool breed. The experimental groups were formed taking into account the indicators of the amount of fat (excellent, good, satisfactory) and their origin (lines 224, 369 and 0058).

The aim of the work was to study the features of the productivity indicators of the Tavrian type of the Ascanian fine-wool breed, taking into account the origin and amount of fat, using the data obtained in the selection and breeding work with the breed.

It was found that the highest live weight was in the ewes with an excellent amount of fat (50.2 kg), which is 0.4–0.5 kg more than in animals with a good (group II) and satisfactory (group III) amount of fat. No specific pattern of the advantage of ewes in live weight, taking into account the origin, was found.

The yield of washed fiber in the experimental groups was 51.5–61.3%, which corresponds to breed standards and depends on the origin of the animals and the amount of fat. The shearing of washed wool is positively correlated with live weight: in ewes with a larger mass, a higher shearing was recorded. In the first group, it was 3.3 kg, which is 0.1 kg (3.0%) more than in the second group. The lowest yield of washed fiber in the first group was found in the yarks of line 369 – 58.9%, which is 2.4% less compared to line 0058 and 0.3% – with line 224. A similar trend was observed in other groups.

The greatest length of wool was also noted in the first group of yarks – 11.8–12.7 cm. The difference with the second group was 0.7 cm (5.8%), and with the third – 0.3 cm (2.5%). No difference in wool thickness was found between the analyzed yarks. All wool was thin and classified as 64 quality.

Key words: live weight, fat content, shearing of washed wool, physical and mechanical properties of wool, yarks.

Постанова проблеми. Удосконалення організації селекційної роботи, підвищення племінних та продуктивних якостей тварин відноситься до пріоритетних напрямів.

Сучасні проблеми розвитку вівчарства висувають необхідність глибоких досліджень можливості вдосконалення існуючих порід овець, і в першу чергу оцінку племінних та продуктивних якостей овець. Завдяки таким підходам можна достатньо швидко досягнути вищих селекційних темпів прогресу за основними ознаками продуктивності [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Показники вовнової продуктивності поділяються на якісні і кількісні, які в кінцевому результаті і визначають її вартість. До якісних ознак належать: хімічний склад вовни, гістологічна будова, фізико-механічні, технологічні властивості, колір, блиск, жиропіт [2].

Жиропіт – основний компонент руна, який є продуктом діяльності потових та сальних залоз. Він: виконує захисну функцію; тісно пов'язаний із життєдіяльністю всього організму вівці; відображає конституціональні особливості тварини.

Селекція овець за оптимальною кількістю доброякісного жиропоту з урахуванням кліматичних умов є економічно доцільною. Хоча жиропіт вовни є предметом багатьох наукових досліджень [3, 4, 5, 6], зазвичай він інтегрується в загальний контекст і не розглядається як самостійний об'єкт.

Постановка завдання. Вибір показників та їх аналіз проведено за матеріалами бонітування ярк таврійського типу асканійської тонкорунної породи. Дослідні групи було сформовано з урахуванням показників кількості жиропоту та їх походження (лінії 224, 369 та 0058).

Метою роботи було дослідження особливостей показників продуктивності ярк таврійського типу асканійської тонкорунної породи з урахуванням походження та кількості жиропоту з використанням одержаних даних в селекційно-племінній роботі з породою.

Відповідно до мети були поставлені такі завдання: скомплектувати дослідні групи ярк за кількістю жиропоту – відмінна, добра, задовільна та оцінити показники живої маси і вовнової продуктивності дослідного поголів'я.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основним показником, що характеризує ріст і розвиток тварин є жива маса. Яркі таврійського типу асканійської тонкорунної породи характеризуються високими показниками вовнової та м'ясної продуктивності. Жива маса – це основний показник м'ясної продуктивності, що характеризує ріст та розвиток тварини за певний період [7, 8]. Дані її оцінки дослідних овець наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Жива маса дослідного поголів'я ярк

Дослідні групи	Лінії	Показники		
		$\bar{X} \pm S_{\bar{x}}$	δ	Cv, %
I дослідна група (відмінна кількість жиропоту)	224	51,1 $\pm$ 4,86	6,26	12,25
	369	49,3 $\pm$ 3,19	4,10	8,32
	0058	50,2 $\pm$ 2,28	3,33	6,63
II дослідна група (добра кількість жиропоту)	224	48,1 $\pm$ 3,06	4,26	8,85
	369	49,0 $\pm$ 3,56	5,05	10,31
	0058	52,0 $\pm$ 2,20	2,71	5,21
III дослідна група (задовільна кількість жиропоту)	224	48,8 $\pm$ 3,84	4,82	9,87
	369	51,0 $\pm$ 2,00	2,45	4,80
	0058	49,7 $\pm$ 2,12	2,93	5,89

Встановлено, що вищі показники живої маси ярк мали тварини із відмінною кількістю жиропоту – 50,2 кг, що на 0,40,5 кг більше порівняно із ярками з доброю (II група) та задовільною (III група) кількістю жиропоту.

Певної закономірності переваги ярк за живою масою з урахуванням походження не виявлено, так показники коливалися від 48,1 до 52,0 кг.

Вовнова продуктивність є основним видом продукції тонкорунних овець. Вона характеризується, як кількісними, так і якісними показниками. Оцінено кількісні показники вовнової продуктивності, а саме, вихід митого волокна та настриг митої вовни. Аналіз виходу митого волокна в ярк різного походження з урахуванням їх кількості жиропоту наведено в таблиці 2.

Встановлено, що вихід митого волокна в аналізованих групах коливався від 51,5 до 61,3 % з урахуванням їх походження та кількості жиропоту, що характерно для нормативних вимог до породи.

У ярок першої групи найменший показник виходу митого волокна було відмічено у ярок лінії 369 – 58,9 %, що на 2,4 % менше порівняно з баранчиками лінії 0058 та на 0,3 % порівняно з баранчиками лінії 224. Аналогічна закономірність відмічена і в інших дослідних групах. Також встановлено перевагу за виходом митого волокна у ярок першої дослідної групи – 58,9–61,3 %.

Таблиця 2

Вихід митого волокна вовни дослідного поголів'я ярок

Дослідні групи	Лінії	Показники		
		$\bar{X} \pm S_{\bar{x}}$	δ	Cv, %
I дослідна група (відмінна кількість жиропоту)	224	59,2 $\pm$ 2,68	3,20	5,41
	369	58,9 $\pm$ 2,88	3,60	6,12
	0058	61,3 $\pm$ 2,61	3,08	5,02
II дослідна група (добра кількість жиропоту)	224	51,5 $\pm$ 12,91	20,11	39,05
	369	59,9 $\pm$ 3,38	3,73	6,24
	0058	59,6 $\pm$ 2,62	3,30	5,54
III дослідна група (задовільна кількість жиропоту)	224	56,5 $\pm$ 0,91	1,16	2,05
	369	57,7 $\pm$ 1,52	1,82	3,15
	0058	56,6 $\pm$ 0,78	0,98	1,73

Під поняттям настриги вовни необхідно розрізняти два показники: настриги немитої і митої вовни. Абсолютно точним і об'єктивним кількісним показником вовнової продуктивності у окремої тварини чи стада в цілому є настриг вовни в чистому волокні, оскільки пряма селекція за цією ознакою є дуже складна, тому, звичайно, враховують настриг немитої вовни. Суб'єктивним показником оцінки вовнової продуктивності є настриг митої вовни. Аналіз даного показника в дослідних ярках наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Настриг митої вовни дослідного поголів'я ярок

Дослідні групи	Лінії	Показники		
		$\bar{X} \pm S_{\bar{x}}$	δ	Cv, %
I дослідна група (відмінна кількість жиропоту)	224	3,4 $\pm$ 0,32	0,42	12,22
	369	3,4 $\pm$ 0,37	0,49	14,29
	0058	3,1 $\pm$ 0,42	0,52	16,83
II дослідна група (добра кількість жиропоту)	224	2,8 $\pm$ 0,75	1,13	40,74
	369	3,6 $\pm$ 0,35	0,42	11,82
	0058	3,4 $\pm$ 0,34	0,55	16,11
III дослідна група (задовільна кількість жиропоту)	224	2,9 $\pm$ 0,55	0,67	23,62
	369	3,2 $\pm$ 0,43	0,62	19,25
	0058	2,8 $\pm$ 0,42	0,50	17,43

Настриг митої вовни має позитивну кореляційну залежність з живою масою. Тому, у ярок, які мали вищі показники живої маси відмічено і більші показники настригу митої вовни.

Ярочки першої групи мали настриг митої вовни в середньому 3,3 кг. Різниця з ярочками для яких характерна добра кількість жиропоту (II група) склала 0,1 кг, що становить 3,0 %. Аналогічна закономірність відмічено і між ярочками з відмінною та задовільною кількістю жиропоту (I та III аналізовані групи) Так, перевага перших склала 0,2 кг, що становить 6,0%.

Певної закономірності за перевагою ярок з урахуванням походження не виявлено, проте настриг митої вовни ярок всіх груп був значно вищим нормативних вимог до тварин класу еліта асканійської тонкорунної породи – 2,5 кг. Різниця коливалася від 0,3 до 1,1 кг, що становить 12,0 та 44,0 %.

Однією з основних технологічних властивостей вовни є довжина, яка значно впливає на показники настригу і визначає її придатність до певної переробки. При інших рівних умовах з довшої вовни одержують пряжу вищої якості та більш гладку тканину, ніж із короткої. На різних ділянках тулуба вовна може бути різної довжини. Найдовша вовна на лопатці, боці та шиї, а найкоротша – на череві. Чим довша вовна, тим при інших рівних умовах вищий настриг. Характеристика показників природної довжини вовни ярок аналізованих груп наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

Довжина вовни дослідного поголів'я ярок

Дослідні групи	Лінії	Показники		
		$\bar{X} \pm S_{\bar{x}}$	δ	Cv, %
I дослідна група (відмінна кількість жиропоту)	224	11,8 $\pm$ 0,85	1,01	8,95
	369	12,7 $\pm$ 1,02	1,56	13,32
	0058	11,9 $\pm$ 1,65	2,17	19,15
II дослідна група (добра кількість жиропоту)	224	11,6 $\pm$ 0,88	1,25	10,73
	369	11,3 $\pm$ 1,52	1,75	15,44
	0058	11,5 $\pm$ 0,60	0,78	6,80
III дослідна група (задовільна кількість жиропоту)	224	11,5 $\pm$ 1,60	2,00	17,39
	369	11,7 $\pm$ 0,76	1,04	8,86
	0058	12,1 $\pm$ 0,80	1,13	9,39

Вищі показники довжини вовни відмічено у групі ярочок з відмінною кількістю жиропоту, що коливалася від 11,8 до 12,7 см. Різниця із ярочками другої групи (добра кількість жиропоту) склала 0,7 см, або 5,8 % та ярочками третьої аналізованої групи відповідно 0,3 см, або 2,5 %.

Поліпшення тонкорунних порід вимагає систематичного добору і відбору овець, спрямованих на одержання від них мериносової вовни з відповідними технологічними властивостями. Селекція овець повинна ґрунтуватися на знанні вікових змін вовнового покриву та вмінні прогнозувати кращий тип рун на початковій стадії онтогенезу.

Різниці за тониною вовни між аналізованим поголів'ям ярочок не виявлено. Вся вовна була тонкою і віднесена до 64 якості. Також можна стверджувати, що вся вовна відповідає нормативним вимогам, тобто знаходиться в межах 64–60 якості.

Згідно оцінки звивистості аналізованого поголів'я встановлено, що для ярок з різною кількістю жиропоту характерна звивистість бажаної форми, яка не чітко виражена та оцінюється в середньому в 4 бали. Певної закономірності в ярок з урахуванням походження за оцінкою звивистості вовни не виявлено.

У селекційно-племінній роботі густоту вовни визначають органолептично – за щільністю руна та шириною шкіряного шва, а також більш об'єктивними методами – гістологічним та розрахунково-ваговим.

Згідно інструкції бонітування вовна оцінена за густотою в 4 бали характеризується, як густа і позначається літерою «М+». Таким чином, можна стверджувати, що вовна ярок аналізованих груп характеризувалася, як густа із невеликим відхиленням в сторону задовільної густоти у лінії 224 та 0058.

Висновки і пропозиції. Таким чином, можна стверджувати, що ярки з відмінною кількістю жиропоту мали вищі показники живої маси та вовнової продуктивності. Тому бажано, направити селекційно-племінну роботу з вівцями таврійського типу асканійської тонкорунної породи на зменшення тварин із задовільною кількістю жиропоту, що позитивно вплине на загальний рівень рентабельності галузі вівчарства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Karatieieva, O., Polishchuk, T., & Posukhin, V. (). Evaluation of productive qualities of sheep of askani fine-wool breed. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2022. № 26 (2). P. 59-66. [https://doi.org/10.56407/2313-092X/2022-26\(2\)-7](https://doi.org/10.56407/2313-092X/2022-26(2)-7)
2. Періг М. Д. Вовнова продуктивність помісних овець при застосуванні мінерально-фітобіотичної добавки *Наукові доповіді НУБіП України* 2023. № 1/107, [електронний ресурс]
3. Корбич Н.М., Саливончик О.М. Жиропіт та показники продуктивності овець таврійського типу асканійської тонкорунної породи. *Таврійський науковий вісник. Сільськогосподарські науки*. 2019. Вип. 110. С. 64-70. DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2019.110-2.10>
4. Антонік І.І. Настриг і вихід чистого волокна мериносів в залежності від кольору жиропоту вовни. *Науковий вісник Національного аграрного університету.*, 2001. Вип. 37. С. 167-169.
5. Богданова Н. В. Оцінка вмісту поту і відношення піт : жир у вовні ярок асканійської тонкорунної породи овець за рангами селекційної диференціації : бібліографія. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Технологія вирощування і переробки продукції тваринництва*. 2016. Вип. 236. С. 110-115.
6. Стапай П. В., Параняк Н. М., Ткачук В. М Фізико-хімічні властивості вовни та жиропоту вівцематок за умов використання у раціонах різних рівнів йоду. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. – 2013. – Вип. 4(76), т. 2, ч. 2. – С. 150-154.
7. Ведмеденко О.В., Фурсенко М.В. Дослідження росту телиць чорно-рябої молочної породи залежно від класів розподілу за живою масою при народженні. *Таврійський науковий вісник: Сільськогосподарські науки*. 2020. Вип. 116. С. 137-143.
8. Пасечко Д.-В.Д., Любенко О.І. Сучасні дослідження міопатій «дерев'яні груди» і «білі смуги» (огляд). *Таврійський науковий вісник: Сільськогосподарські науки*. 2021. Вип. 117. С. 235-244.

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 30.10.2025

Дата публікації: 05.12.2025